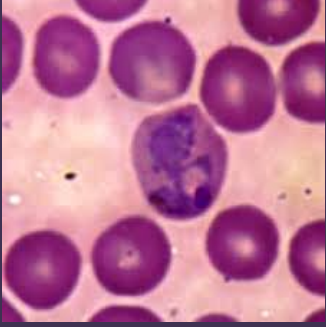

Malyariya

Malyariya parazitlər tərəfindən törədilən və yoluxmuş dişi Anopheles ağcaqanadlarının dişləməsi ilə insanlara ötürülən həyati təhlükəli xəstəlikdir.

Malyariyanın qarşısını almaq və müalicə etmək mümkündür.

2019-cu ildə dünyada təxminən 229 milyon insan malyariyaya yoluxmuş, onlardan ölənlərin sayı 409.000 olmuşdur.

Qlobal malyariya yükünün qeyri-mütənasib yüksək payı ÜST-nin Afrika regionunda baş verir. 2019-cu ildə malyariyaya yoluxma və ölüm hallarının

94%-i bu regionun payına düşüb. Malyariyaya Plasmodium cinsinə aid parazitləri səbəb olur.

Bu parazitlər insanlara “malyariya daşıyıcıları” adlanan yoluxmuş dişi Anopheles ağcaqanadlarının dişləməsi ilə ötürülür. İnsanlarda malyariyaya səbəb olan beş növ parazit var və onlardan ikisi - P.falciparum və P.vivax ən təhlükəliləridir.

Malyariya kəskin qızdırma xəstəliyidir. İmmuniteti olmayan insanda simptomlar adətən yoluxmuş ağcaqanad tərəfindən dişlənildikdən 10-15 gün sonra özünü biruzə verir. İlk simptomlar – qızdırma, baş ağrısı və üşümə (titrətmə) –

yüngül olduğundan malyariyanın diaqnostikası çətinləşir.

Müalicə ilk 24 saat ərzində başlanmadıqda, P.falciparum tərəfindən törədilən tropic malyariya ciddi ağırlaşmaya çevrilərək ölümə nəticələnə bilər.

Kimlər risk altındadır?

Bəzi əhali qruplarında malyariyaya yoluxma və ciddi xəstəliklərə tutulma riski əhəmiyyətli dərəcədə yüksəkdir.

Bu qruplara körpələr, beş yaşınadək uşaqlar, hamilə qadınlar və HIV/QİÇS-ə yoluxmuş insanlar, həmçinin immuniteti zəif olan miqrantlar, səyahətçilər daxildir.

Malyariya ilə mübarizə üzrə milli proqramlar bu populyasiyaları malyariya infeksiyasından qorumaq üçün onların spesifik hallarını nəzərə alaraq xüsusi tədbirlər görür.

Profilaktika

Malyariyanın yayılmasının qarşısının alınması və azaldılmasının əsas yolu vektor nəzarətidir. Müəyyən bir ərazinin vektor nəzarət tədbirləri ilə kifayət qədər yüksək əhatə olunması ərazinin bütün əhalisi üçün infeksiyaya qarşı müəyyən qorunma təmin edir.

Malyariya riski altında olan bütün insanları qorumaq üçün ÜST effektiv vektorla mübarizə tədbirlərini tövsiyə edir. Bunu etmək üçün, müxtəlif şəraitdə iki üsuldən – insektisidlərlə müalicə olunan ağcaqanad şəbəkələri və qapalı qalıq çiləmə üsullarından səmərəli istifadə edilə bilər. Vaxtında və düzgün müalicə olunmadıqda, orqanizmin zəifləməsi, iş qabiliyyətinin itirilməsi, qanazlığı, qaraciyər və dalağın kəskin zədələnməsi və s. baş verə bilər. Yarımçıq

müalicə xəstəliyin təkrar baş verməsinə səbəb olur.

Təsadüfi adamlar tərəfindən və öz-özünü müalicəyə yol verilməməlidir.

Bu çox təhlükəlidir!

Xəstəliyin keçiriciləri olan ağcaqanadlar durğun su gölməçələrində, bataqlıqda, sakit axan kanallarda və s. inkişaf edib çoxalır. Ağcaqanadlar insanlara adətən axşam günbətdən sonra və səhərlər hücum edirlər. Ona görə də, mütləq yaşayış otaqlarının qapı və pəncərələrini xırda gözlü torla tutmaq lazımdır. Əgər otaqlarda ağcaqanad olarsa, müvafiq aerezollardan və ya xüsusi həbləri olan elektrik buxarlandırıcı cihazlardan istifadə etməklə onları məhv etmək lazımdır. Malyariya ilə mübarizə və onun əhali arasında yayılmasının qarşısını almaq bizim ümumi işimizdir.

Malyariya

